

Κεφάλαιο Α. Τεμαχιακά στοιχεία: Διδασκαλία των φωνηέντων

5η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

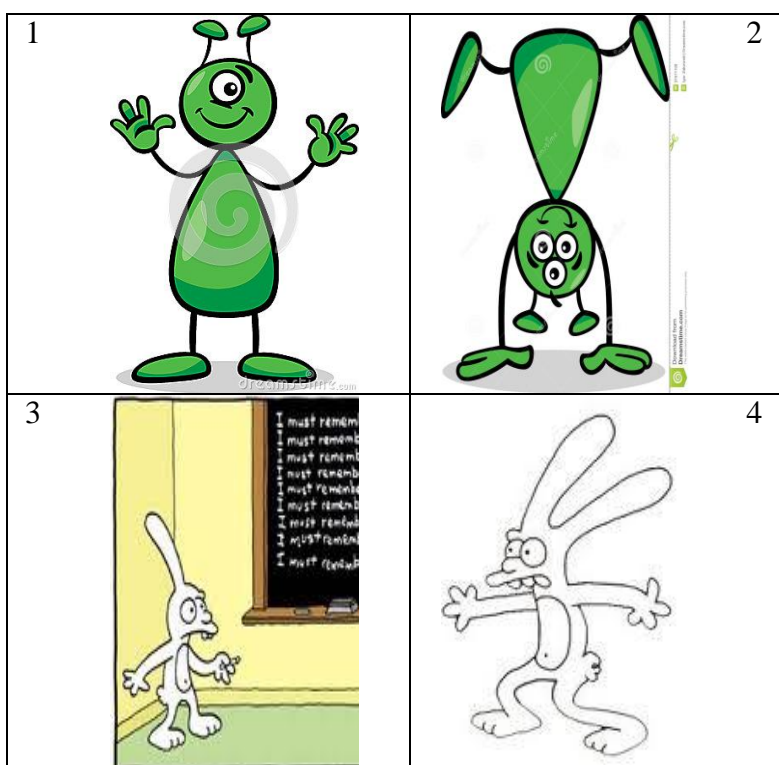
Η διδακτική πρόταση που ακολουθεί αφορά στη διδασκαλία των ακολουθιών (καταχρηστικών διφθόγγων) /ia, ie, iu, ii, io/. Οι ακολουθίες αυτές δυσκολεύουν μαθητές από διαφορετικά γλωσσικά υπόβαθρα, γιατί συχνά δεν τις παράγουν με τριβόμενο [ɟ, ʝ] (ήχο ή ηχηρό, ανάλογα με το προηγούμενο σύμφωνο) αλλά με το προσεγγιστικό σύμφωνο [j].

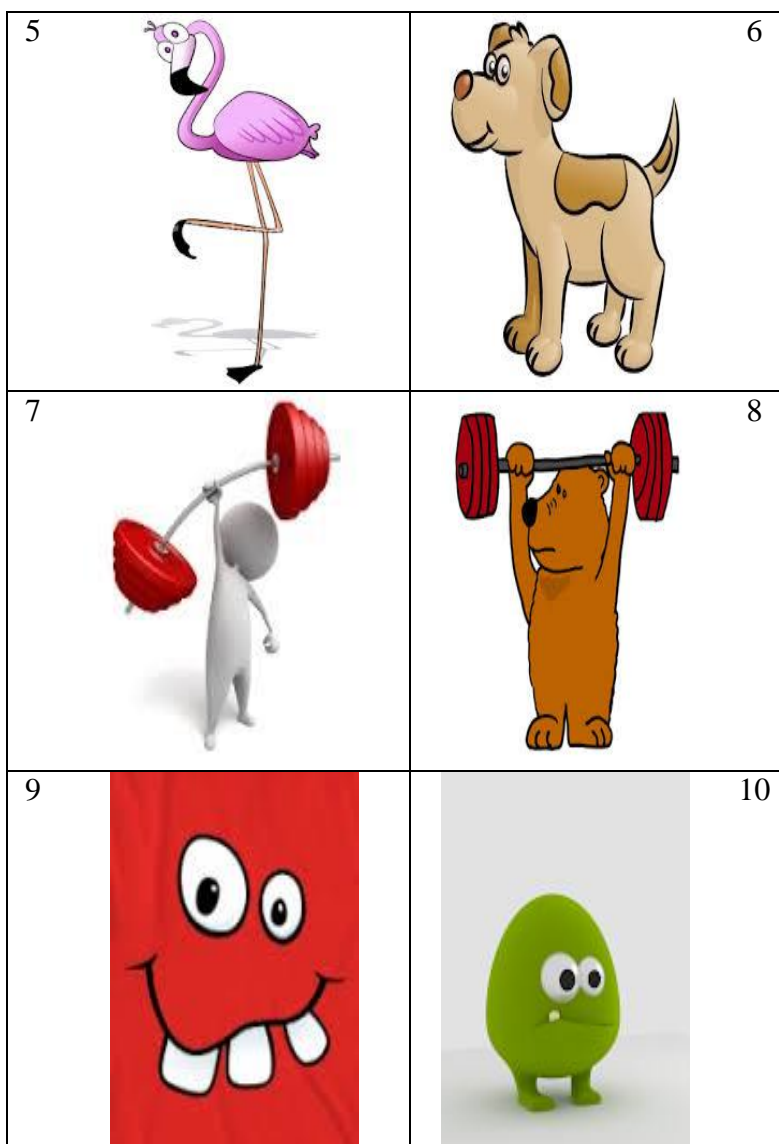
Επίπεδο	Αρχάριο - Μέσο
Ομάδα στόχος	Επίπεδο Α1, Α2, Β1: όλες οι ηλικίες
Θεματικό περιεχόμενο	Μέρη του προσώπου και του σώματος
Διδακτικός στόχος	Διδασκαλία των ακολουθιών (καταχρηστικών διφθόγγων) /ia, ie, iu, ii, io/
Απαιτούμενος χρόνος	2 διδακτικές ώρες
Υλικό	6 φωτοτυπίες
Εμπλεκόμενες δεξιότητες	Κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου
Τι χρειάζεται να ξέρουν οι μαθητές από πριν	Σχετικό λεξιλόγιο

Παρουσίαση

Δίνετε τις παρακάτω εικόνες στους μαθητές σας.

Φωτοτυπία 1

Κατόπιν τους κάνετε τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Τι διαφορές βλέπετε στο πρόσωπο των εξωγήινων (εικόνες 1, 2);
2. Τι διαφορά βλέπετε στο κεφάλι του λαγού (εικόνες 3, 4);
3. Πώς στέκεται το πουλί και πώς ο σκύλος; Τι διαφορά βλέπετε (εικόνες 5, 6);
4. Πώς σηκώνει το βάρος ο άνθρωπος και πώς η αρκούδα; Τι διαφορά βλέπετε (εικόνες 7, 8);
4. Τι διαφορά έχουν τα πρόσωπα στις εικόνες 9 και 10;
5. Ποια εικόνα σας αρέσει πιο πολύ;
6. Ποιος είναι ο αγαπημένος σας ήρωας καρτούν;
7. Ποια καρτούν παρακολουθείτε/ούσατε στην τηλεόραση;
8. Έχετε δει κάποιο καρτούν στον κινηματογράφο;

Καθώς οι μαθητές απαντούν, γράφετε στον πίνακα τις λέξεις:

μάτι	μάτια
φρύδι	φρύδια
αυτί	αυτιά

πόδι	πόδια
χέρι	χέρια
δόντι	δόντια

Τους δίνετε μερικές επιπλέον λέξεις που έχουν ακούσει και τους ζητάτε να τις προφέρουν:

ΠΟΙΟΣ, ΠΟΙΑ, ΠΟΙΟ, ΠΙΟ
ΚΑΠΟΙΟΣ, ΚΑΠΟΙΑ, ΚΑΠΟΙΟ
ΔΥΟ

Προφέρετε εσείς τις λέξεις καθαρά και εντοπίζετε πιθανά προβλήματα προφοράς (π.χ. τη χρήση του προσεγγιστικού [j] αντί για τα τριβόμενα [ç] και [j], προφέροντας τη διαφορά τους).

Κατόπιν τους ζητάτε να παρατηρήσουν όλες τις λέξεις και τους ζητάτε να σας πουν πότε έχουμε τις συγκεκριμένες εκφορές. Αφού σας απαντήσουν, τους δίνετε τον κανόνα, δηλαδή όταν έχουμε την ακολουθία (ι, υ, ει, οι + φωνήεν) στην ίδια συλλαβή, το /i/ προφέρεται ως ηχηρό ουρανικό τριβόμενο [j] (όπως στη λέξη «γη», «γιαγιά») όταν το προηγούμενο σύμφωνο είναι ηχηρό (π.χ. /b, β, ð, d, r, z/) και ως άηχο ουρανικό τριβόμενο [ç] (όπως στη λέξη «χήνα», «χυμός») όταν το προηγούμενο σύμφωνο είναι άηχο (π.χ. /p, f, t, θ, s/). Δεν χρειάζεται να δώσετε την ορολογία. Μπορείτε να τους δώσετε παραδείγματα λέξεων με τον ήχο στόχο (γη, όχι) και τα συγκεκριμένα σύμφωνα που πρέπει να προηγούνται κάθε φορά. Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν τις ακολουθίες [ii, ie, ia, io, iu] στη Φωνητική Βιβλιοθήκη του εκπαιδευτικού εργαλείου *Μιλώ Ελληνικά - SpeakGreek* (<http://speakgreek.web.auth.gr/dp/el/library/choose>) για να δουν και να ακούσουν παραδείγματα παραγωγής τους στις λέξεις που έχουν βιντεοσκοπηθεί.

Αν τα «ι, υ, ει, οι» βρίσκονται σε διαφορετική συλλαβή από το επόμενο φωνήεν, τότε προφέρονται ως /i/. Δίνετε μερικά παραδείγματα:

	
δύ-ο	δυο
θεί-ος	θειος
ά-δει-α	ά-δεια

Προφέρετε όλοι μαζί τα παραδείγματα, δείχνοντάς τους ταυτόχρονα με τα δάχτυλα τον αριθμό των συλλαβών.

Πρακτική

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (1): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Δίνετε στους μαθητές σας τις παρακάτω λέξεις και τους ζητάτε να τις μετατρέψουν στον πληθυντικό αριθμό και να τις βάλουν στην κατάλληλη στήλη (δηλαδή κάτω από την εικόνα με τα μάτια όταν προφέρουμε άηχο και κάτω από την εικόνα με τα δόντια όταν προφέρουμε ηχηρό). Έπειτα τους ζητάτε να τις προφέρουν φωναχτά.

Φωτοτυπία 2

ντουλάπι, σπίτι, αγγούρι, γάντι, τσαμπί, σιτάρι, μολύβι, μούσι, παπούτσι, ρύζι, ράφι, κρεβάτι, δόντι, καράβι, κεράσι, κορίτσι, τραπέζι, χωράφι, χάπι, κουμπί

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (3): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Προτάσεις με συχνή επανάληψη του στόχου προφοράς - Γλωσσοδέτες:

Ζητάτε από τους μαθητές να προφέρουν τις προτάσεις:

Φωτοτυπία 4

1. Μια πάπια μα ποια πάπια.
2. Διάβασα για το διαγώνισμα στο διάλειμμα.
3. Βάλε τα ρεβύθια και τα κολοκύθια στα καλάθια.
4. Έφτιαξε σπίτια και παλάτια από χαρτιά.

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (4): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Ζητάτε από τους μαθητές σας να συμπληρώσουν τις προτάσεις με τις λέξεις της παρένθεσης στη σωστή πτώση και αριθμό. Τους ζητάτε να τις διαβάσουν φωναχτά.

Φωτοτυπία 5

Η πόρτα του (σπίτι) χάλασε.
Το χρώμα των (κεράσι) είναι κόκκινο.
Τα μυτερά (ψαλίδι) είναι επικίνδυνα.
Οι πέτρες των (δαχτυλίδια) είναι ψεύτικες.
Η μύτη του (κορίτσι) είναι μεγάλη.
Οι ναύτες μένουν στα (καράβι) τα ... (βράδυ).
Οι (ροδιά) άνθισαν.

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα

Χωρίζετε τους μαθητές σε ζευγάρια και τους μοιράζετε έναν από τους παρακάτω πίνακες:

Φωτοτυπία 6

Μαθητής Α

	A	B	Γ
1			
2			
3			

Μαθητής Β

	A	B	Γ
1			
2			
3			

Ζητάτε από τους μαθητές να ταιριάξουν τα όμοια αντικείμενα λέγοντας εναλλάξ ο ένας στον άλλο πού βρίσκεται καθένα από τα αντικείμενά τους. Έτσι, ο διάλογος ανάμεσα στους 2 μαθητές θα είναι:

Μαθητής Α: «Στο κελί Α1 έχω ένα ράφι».

Μαθητής Β: «Εγώ έχω τέσσερα ράφια στο κελί Β2».

Οι μαθητές πρέπει να σημειώσουν στη φωτοτυπία τους πού βρίσκεται καθένα από τα αντίστοιχα αντικείμενα στην κάρτα του συμμαθητή τους.

Στη συνέχεια τους ζητάτε να βάλουν δίπλα δίπλα τις φωτοτυπίες τους, τους δίνετε το νούμερο ενός κελιού (π.χ. Α2 στην κάρτα Α = τραπέζι) και τους ζητάτε να την προφέρουν όλοι μαζί φωναχτά. Έπειτα τους δίνετε τον αριθμό του κελιού με το αντίστοιχο αντικείμενο από την κάρτα Β (π.χ. Γ1 = τραπέζια) και τους ζητάτε να την προφέρουν όλοι μαζί φωναχτά. Εναλλακτικά ζητάτε μόνο από τους μαθητές που είχαν τη συγκεκριμένη κάρτα να προφέρουν τη λέξη. Έτσι θα προφέρει πρώτα η μισή τάξη τη λέξη, π.χ. τραπέζι, και μετά η άλλη μισή την αντίστοιχή της στον πληθυντικό, π.χ. τραπέζια.

Παραγωγή

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (1)

Στο αστυνομικό τμήμα

Χωρίζετε τους μαθητές σε ζευγάρια για να παίξουν παιχνίδι ρόλων. Ο μαθητής Α είναι αυτόπτης μάρτυρας ληστείας σε τράπεζα. Κατάφερε να δει καλά τα πρόσωπα δύο ληστών, γιατί μπόρεσε να τους βγάλει την κουκούλα, ενώ θυμάται μερικά από τα χαρακτηριστικά των άλλων δύο ληστών, οι οποίοι φορούσαν σκούφο και μαντήλι στο στόμα. Ο μαθητής Β εργάζεται στην αστυνομία και κάνει τα σκίσα των υπόπτων. Ζητά από τον μαθητή Α πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά του προσώπου των ληστών, λεπτομέρειες για το μέγεθος, την απόσταση των ματιών, φρυδιών κτλ. και για έντονα ή ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (π.χ. σημάδια). Τέλος, του ζητά να περιγράψει τι φορούσαν, τι κρατούσαν και κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σώματός τους. Ζητάτε από τους μαθητές σας να χρησιμοποιήσουν όσες πιο πολλές λέξεις μπορούν με τις ακολουθίες /ia, ie, iu, ii, io/ (π.χ. μάτια, φρύδια, αυτιά, δόντια, γαλάζια, σταχτιά, σπυριά, σημάδια, παπούτσια, χέρια, πόδια, γάντια, πιστόλια, κατσαβίδια, ξυράφια, μαχαίρια, κτλ).

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (2)

Ζητάτε από τους μαθητές σας να επιλέξουν ένα γνωστό άτομο (καλλιτέχνη, αθλητή, πολιτικό, κτλ) και να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά του προσώπου του με λεπτομέρεια, καθώς και τη συνολική του εμφάνιση. Έπειτα τους ζητάτε να ετοιμάσουν ένα πόστερ με φωτογραφίες του και να το παρουσιάσουν στην τάξη.

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (3) για παιδιά

Βάζετε τη μουσική από το τραγούδι «Κεφάλι, ώμοι, γόνατα και δάχτυλα» και αλλάζετε τους στίχους με τα μέρη τους σώματος που πρέπει να τραγουδήσουν και να ακουμπήσουν τα παιδιά σε:

Μάτια, φρύδια, δόντια και αυτιά

Χέρια, μπούτια και πόδια μακριά